

לכו חזו

שעלידי זרעו של יוחאי, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשתכח התורה מישראל. כי סופי תבות של זה הפסוק: כי לא תשכח מפי זרעו – הם אותיות יוחאי. וזה שמרמוז ומגלה הפסוק, כי לא תשכח מפי זרעו – מפי זרעו דייקא, היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרומז ונסתר בזה הפסוק, שהוא התנא יוחאי, כי עלידי זרעו של יוחאי שמרומז בזה הפסוק בסופי תיבות כנ"ל, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשכח התורה, כי בזוהר דא יפקון מן גלותא כנ"ל:

ודע שסוד רבי שמעון בעצמו הוא מרומז בפסוק אחר. כי דע, כי התנא הקדוש רבי שמעון הוא בחינת (דניאל ה): עיר וקדיש מן שמיא נחית – ראשית יבנות שמעון וכו':

לכו חזו מפעלות ה', התגלות נפלא מסוד גדולת התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ז"ל:

רבי שמעון בן יוחאי הבטיח שלא תשתכח תורה מישראל על ידו, כמוכא בדברי רבותינו זכרונם לברכה (שבת קלח:): כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו: עתידה תורה שתשתכח מישראל. ואמר רבי שמעון בן יוחאי שלא תשתכח, שנאמר (דברים לא): כי לא תשכח מפי זרעו. וכמבואר בזוהר (נשא קכד:): בהאי חבורא דאיהו ספר חזוהר יפקון ביה מן גלותא.

ועתה בוא וראה והבן נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה, כי על כן סמך רבי שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו", כי באמת בזה הפסוק בעצמו מרומז ונסתר סוד הזה,

לכו חזו מפעלות ה', התגלות נפלא מסוד גדולת התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ז"ל:

רבי שמעון בן יוחאי הבטיח שלא תשתכח תורה מישראל על ידו, כמובא בדברי רבותינו זכרונם לברכה (שבת קלח:): כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו: עתידה תורה שתשתכח

מקור חכמה

רשב"י. ב. עצם מדרגת רשב"י שהוא עיר וקדיש, מלאך קדוש שירד מן השמים. ולכן נקרא כאן: א. תנא ע"ש תורתו. ב. אלקי ע"ש שהוא בחי מלאך, והמלאכים נקראים "בני האלקים" [בראשית ו, ב].

רבי שמעון בן יוחאי הבטיח שלא תשתכח תורה מישראל על ידו, ואע"פ שלא מציינו בדברי הרשב"י לשון הבטחה, וגם לא נמצא מפורש שדבר זה יעשה ע"י רשב"י שהרי השי"ת הבטיח כן, לקמן יבאר רבינו את הסמך לדבריו.

כמוכא בדברי רבותינו זכרונם לברכה במסכת שבת [קלח:]: כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה - בזמן שגלתה שכינה מביהמ"ק י מסעות גלו כנגדה גם הסנהדרין. וגלות הראשונה היתה מירושלים ליבנה. והיה זה סמוך לזמן החורבן, וכפי שביקש ריב"ז מאספסינוס, תן לי יבנה וחכמיה. וכרם ביבנה נקרא כך ע"ש שישבו שורות שורות בעיגול ככרם.

וכי הרמב"ם שכרם ביבנה רומז על כנס"י, והשי"ת קרא לכנסת ישראל כרם שנאמר 'כרם היה לידידי'. ובפע"ח כ' שכרם [דיבנה] מרמז על בני שנאמר 'כי כרם ה' צבאות בית ישראל'. וחד הם, כי בני

מקורות והערות

שער כ"ג פרק י"ז שיעקר שם פלא, ע"ש הכתר. י. ליקו"מ קצ"ב. ב. פרקי דר"א פרק כ"ב, וזה"ק בראשית דף נח: ועיין גם בפירוש"י בפי' השני על הפסוק. ל. רש"י דברים לא, יח. מ. ר"ה לא. נ. גיטין נו: ס. ירושלמי ברכות סה. ע. פע"ח דרוש למהר"ו [אחר שער שבועות]. פ. הרמב"ם בפיה"מ עדיות ב, ד. בבאורו ל'כרם ביבנה". צ. ישעיה ה, א. ק. פע"ח שם. ר. ישעיה ה, ז.

ביאורים

כינה בתורה זו רבינו, את יוחאי בשם תנא. ובליקו"ת תורה ס כתב, שהיה גדול בישראל. עתידה תורה כו'. לכא' הלשון מוקשה, כי יותר מכוון לכתוב עתידין ישראל לשכוח את התורה. וי"ל עפמ"ש"כ הרמ"ק באור יקר (פ) ויצא ש"ו ס"י כך

לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ (תהלים מו, ט). מכיוון שבמאמר זה עוסק רבינו בשמו הק' של רשב"י, פתח מוהרנ"ת בפסוק זה. וכפי שאחז"ל"א אל תיקרי "אשר שם שמות" אלא שמות, דהיינו שמות בני אדם הם "מפעלות ה'" אשר שם כח בשמות, כי בשמו של אדם נכללים כל הכוחות והפעולות שיעשה האדם. ויש לפרש את תיבת "חזו" מלשון חזון, נבואה, כי השם שניתן לאדם ע"י אביו ואמו אינו באקראי אלא הקב"ה שם אותו כפי אביו ואמו. התגלות נפלא, כפי שיראה המתבונן בדברי רבינו במאמר דלקמן. אך אפשר להוסיף בדרך רמז שהלשון התגלות נפלא נכתב משום שההסתרה נקראת פלא כמו כי יפלא שתרגומו "ארי יתכסי", והגילוי הוא בגדולת רשב"י שגילה ספר הזוהר שנמשך מבינה דאצילותו כדלקמן, והבינה נקראת פלא ויש בה נ' שערים והשער הנ' הוא הכתר, וזה נרמז בתיבת נ'פלא.

מסוד גדולת, כי את גדולת רשב"י יש לראות בזה"ק ותיקו"ז ואידרא וספרד"צ וכו', כי פני החכם ושכלו ונשמתו נמצאים בספר שחיבר, אבל רבינו מגלה מסוד גדולתו וכפי שנבאר לקמן במהלך התורה.

התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ז"ל. בתורה זו נתבארו ב' ענינים. א. הזוה"ק שהוא תורת

א. ברכות ז: וע"ע זוה"ק פקודי רכג. ובראשית דף נח. ב. כמבואר בזה"ק הנ"ל פ' פקודי, ועיין בשיחות הר"ן מד. צה. ליקו"מ נו. וליקו"ה דברים הבאים בסעודה ד, ו בענין השם של התנא רשב"י. ג. ע"ד שפירשו בזה"ק בראשית דף נח: את תיבת חזו. ד. שער הגלגולים הקדמה כג. ה. דברים יז, ח. ו. כמ"ש בזה"ק נשא קד. "מאילנא דחיי". ז. זוה"ק בלק קצג: ועיי"ש. ח. ר"ה כא: תיקו"ז דף עד: ט. וכי הרמ"ק בפרדס

כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה. בחיי"מ, ובליקו"ה גב"ח מיתומים ג, הגירסא שתנא אחד אמר שתשכח תורה מישראל, והרי תנאים הם בנו"ה [תיקו"ז דף מג], וכונתם היתה לשכחת ההלכה כמבואר בגמ' מס' שבת קל"ח: והלכה היא בנו"ה אך בנו של התנא יוחאי, בכוחו שלא תשתכח התורה, ומובן מדוע

מקור חכמה

ובפנימיות דברי הגמ', הפירוש הוא שהמלכות הנקראת דבר' ה' תתכסה ותיעלם. מפני ששלושת הדברים שהוזכרו בגמרא, שייכים למלכות דקדושה. כי הדבר הראשון הוא, "דבר ה' זו הלכה". הלכה היא מצד המלכות, וכמבואר בהקדמת התיקונים דף יד: עיי"ש היטב, וכן בתיקו"ז מו. שפסק ההלכה הוא נקרא מלכות, ו"אית פסקות [פסקי הלכות] דאינון לבושין דמטרוניתא [שהם לבושין לשכינה]. ומכיון שהמלכות נקראת כלה, ובה' הידיעה נקראת הכלה, לכן אותיות אלו הם אותיות הלכה. [ועי' בתיקו"ז תיקון י' מי"א תיקונים אחרונים].

הדבר השני הוא, "דבר ה' זה הקץ". הקץ גם הוא מלכות, השכינה, הנקראת קץ הימין כמבואר בזוה"ק פ' בא דף לד. [וע"פ בע"ח דרוש הירח בסוד א' ב' דאטב"ח] [כמבואר בדניאל יב, יג. לקץ הימין]. וכיון שהשכינה תהיה בעומק ההסתרה, לכן יבקשו את דבר ה' - הקץ, ולא ימצאו.

הדבר השלישי הוא, "דבר ה' זו נבואה". הנבואה הנקראת דבר ה' היא בבחינת מלכות. כי נבואה יש קול ודיבור, הקול מז"א, והדיבור ממלכות, כמבואר בקה"י ערך נבואה. ולכן, דבר ה' [הדיבור], מרמז על בחי' המלכות. ובכלליות, הנבואה תלויה במדרגת השראת השכינה בישראל כנודע. והשכינה היא המלכות.

ומכלליות ג' הדרשות שדרשו חז"ל מתבאר, שאין כוונתם רק לשכחה של ידיעה מושלמת בכל פרטי ההלכה, אלא שכחה, וריחוק משורשי הדברים,

מקורות והערות

ש. עיין ליקו"מ ע"ח. ואע"פ שבפשטות הרמב"ם לא התכוין לענין השכינה, מ"מ כך היא האמת בסוד הדברים. ת. בהקדמת היד החזקה, י. א. עיין זוה"ק בלק דף קצ"א. ובהקדמת שיעור קומה לרמ"ק פרק י"ב.

ביאורים

שבע"פ קרינון לה. והמלכות, השכינה, כנסת ישראל, כשהיא בגלות ובהסתרה, זה גם גורם שכחת והעלמת התורה. ולפי"ז יש גם לבאר בטעם שאמר רשב"י כי לא תשכח מפי זרעו, כי פה רומז לשכינה, מלכות, תורה שבע"פ.

ובזה גם יתבאר העניין של שכחת ההלכה שהיא בסוד השכינה, המלכות, כמבואר ברע"מ משפטים קמז ועוד.

מושרשים בשכינה" הנקראת [ע"ש כך גם] כנסת ישראל.

ולכן, כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה, סמוך לזמן החורבן, ו"כרם" מרמז ומו"ה על כנסת ישראל ומצ"ה, שגלתה שכינה וגלו סנהדרין, וכשראו את מצב הגלות וההסתרה פנים, עסקו בענין נפילת כנסת ישראל באחרית הימים, ושכחת התורה שתיגרם מכך. וכמ"ש הרמב"ם" שרבינו הקדוש כתב תורה שבע"פ, כי ראה את הצרות והגלות שיגרמו לשכחת התורה. ולכן אמרו: עתידה תורה שתשתפח מוש"א. [ומקור דברי הגמ', בתוספתא דעדות פרק א' משנה א']. ופירשו בגמ' שהכוונה לתורה שבע"פ, שלא ידעו היטב לדמות מילתא למילתא בעומק ההבנה והסברא, כי עתידה אשה לבוא לביהמ"ד וככר של תרומה בידה, ולא ידעו האם התנור שבתוכו נמצא בצד אחד שרץ ובצד אחד ככר, נחשב כאילו "מלא" טומאה והככר נחשב "ראשון לטומאה" כדין ככר שנגע בשרץ, או שהוא שני לטומאה.

וסמכו דבריהם עה"פ [עמוס ה, יא] הנה ימים באים כו' לא רעב ללחם כו' כי אם לשמוע את דבר ה', וכתוב בפסוק נוסף [שם ה, יב], ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו, ואמרו בגמ' א. דבר ה' זו הלכה, שנא' להגיד לכם את דבר ה' [דברים ה'], דהיינו תורה [רש"י]. ב. דבר ה' זה הקץ, שנא' לגבי קץ גלות בכל לכלות דבר ה' מפי ירמיה [עזרא א']. [תוס']. ג. דבר ה' זו נבואה, שנאמר דבר ה' אשר היה אל הושע [הושע א'] [רש"י].

ה' דף רו.) שיישראל קדומים לתורה כי נבראו קודם קבלת התורה, ואע"פ שקדושת ישראל מושרשת בתורה וכמ"ש בזוה"ק ישראל ואורייתא וקוב"ה חד. מ"מ הרי קדמו נשמות ישראל לתורה. ולכן שייך הלשון עתידה תורה, שתשתכח מישראל.

עתידה תורה כו'. יש גם לבאר בפנימיות הדברים שהתורה שבע"פ נקראת מלכות כמ"ש בתיקו"ז יז: מלכות פה ותורה

מישראל. ואמר רבי שמעון בן יוחאי שלא תשתכח, שנאמר (דברים לא): כי לא תשכח מפי זרעו. וכמבואר בזוהר (נשא קכד): בהאי חבורא דאיהו ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא.

מקור חכמה

וזמש"כ וְאָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן יוֹחָאִי שְׁלֵא תִשְׁתַּכַּח, וְשִׁנְאָמַר בפרשה של אחרית הימים, אחרי הפסוקי ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שעל שעה זו אחז"ל אין לך שעה קשה [מבחי' הסתר פנים ועומק הגלות] כאותה שעה שכתוב בה ואנכי הסתר אסתיר פני, ומאותה שעה קיויתי לו שנאמר פי לא תִשְׁכַּח מִפִּי זְרַעוֹ. וכ' המהרש"א ו' שרשב"י פירש את הפסוק וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח כו', על כל התורה כולה, ולא רק על שירת האזינו, וכמ"ש בסנהדרין" שמפסוק זה אנו למדין את מצוות כתיבת ס"ת, וכן נפסק להלכה^א. ולכאורה יש מקום לכמה ביאורים הקשורים למחלוקת חכמים ורשב"י. א. אפשר לפרש שמחלוקת רשב"י וחכמים היא, האם הפסוק 'כי לא תשכח' הוא על שירת האזינו וא"כ אין כאן הבטחה שלא תשתכח תורה מישראל, כדעת חכמים. או שהפסוק מדבר על כל התורה, וא"כ יש כאן הבטחה שלא תשתכח תורה מישראל כדעת רשב"י. ב. עוד היה אפשר לפרש [כפי הנראה בפשטות] שכל המחלוקת מתייחסת אך ורק לחלק של ידיעת או הבנת התורה בשלימות. ג. בנוסף לכך, בדברי חז"ל יש מקום להבין שדברי רשב"י מבטיחים שלא תשתכח התורה, באתערותא דלעילא וסיעתא דשמיא, ואין זה קשור לעבודתינו ומעשינו [כעין ההבטחה והשבועה שלא יהיה יותר מבול, והסימן לכך הוא אות הקשת]. וביותר קשה, שהרי גם לרשב"י לא תהא ההלכה בתורה ברורה בטעמיה מריבוי המחלוקת, והרי נתבאר לעיל שדבר זה עצמו גורם לשכחת התורה. ומפני כל זה הוסיף רבינו וכתב וְכַמְבַּאֵר בְּזוֹהַר (נשא קכד): בְּהַאי חְבוּרָא דְאִיהוּ סְפֵר הַזֹּהַר יִפְקוֹן בֵּיה מִן גְּלוּתָא. ומוסיף שם בזוהר, שהזוה"ק הוא מן זוהרא דאמא עילאה, תשובה, דהיינו מאור הבינה דאצילות הנקרא תשובה, מפני שתשובה היא מבינה כמ"ש [ישעיהו ו] "ולבבו יבין ושב". ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דהיינו ישראל שיעסקו רק בפשטי אורייתא באיסור

מהשראת קדושתו ושכינתו על עמו ישראל בזמן הגלות ובאחרית הימים. ולקמן יבואר ענין זה ע"פ מה שכתוב בליקו"ה.

ועל זה מוסיפה הגמ', "תניא רשב"י אומר, חס ושלום שתשתכח תורה מישראל, ומה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו, שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד". ופירש"י שלא ימצאו הלכה ברורה בטעם, שלא יהיה בה מחלוקת. וכתב בתוספות רי"ד [שבת קלח]: שמטעם זה קבעו בתוספתא דעדיות [פרק א, א] את ההקדמה "כשנכנסו וכו'", מפני שמסכת עדיות מתחילה במחלוקת הראשונה שהיתה בישראל בין ב"ש וב"ה, והבינו חכמינו ז"ל שבעתיד יתרבו המחלוקות עד בלי די וזה יגרום לשכחת התורה. ובדורות הראשונים הגם שהיו מחלוקות, היו מתקבצים לבית הוועד ופוסקים אחר הרוב, ובזמן ש"עתידה תורה שתשכח" כבר לא יתקיים בית הוועד והכרעה ע"פ רוב, ולכן תשתכח התורה. ומה שנקטו דוגמא מסדר טהרות, כ' הרמב"ם בהקדמתו למשניות טהרות, שעיקר השם תורה כוונתם לסדר ודיני טהרות שהם עיקר שם תורה, ולכן אמרו בטהרות את הלשון 'הן הן גופי הלכות'^ב. וטהרות והעסק בהם זה מה שמביא לרוה"ק כמ"ש: טהרה מביאה לידי קדושה וכו' לידי רוה"ק, עכ"ד. והנה בתוספתא עצמה לא הביאו כלל דוגמא לשכחת התורה, רק כתבו "שיהא אדם מבקש דבר מדברי תורה ואינו מוצא, מדברי סופרים ואינו מוצא, שנא' ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא יהא דבר מדברי תורה דומה לחבירו", וכתבו המפרשים לתוספתא שלא ימצאו מקור וסמך לד"ת מהפסוקים. וכמו"כ יחלש מאוד הכח של דימוי מילתא למילתא שהוא שורש המחלוקות, עד שמפני זה ראו חז"ל שתשתכח תורה מישראל.

ובפשט הדברים, כוונת הרשב"י היא, שלא תשתכח מחמת חוסר ידיעה, או עומק ההבנה, אלא שלא תהא ההלכה ברורה בטעמה, שלא יהיה בה מחלוקת.

מקורות והערות

מבית יעקב, אין לך כו'. ו. שבת קל"ח: ו. דברים שם. ה. סנהדרין כ"א: ז. רמב"ם הל' ס"ת ז, ב. ובשוע"י י"ד ר"ע, א.

ב. אבות ג, כד. ג. עבו"ז כ. ד. דברים לא, יח. ה. ב"ר פרשה מ"ב, ריב"א בשם ר"א, אמר ישעיהו [ישעיהו ת] וחיכיתי לה' המסתיר פניו

מקור חכמה

הקושיות והתמיהות, וכן ריבוי המחלוקת הן הסיבה לשכחת התורה. אך מכיוון שבזוה"ק אין קושיות, ואין מחלוקת הנמשכת מרוח הטומאה, א"כ נמצא שעל ידו יזכו לצאת מאחיזת הקליפות, שמהם הקושיות והמחלוקת, והם הסיבה לשכחת התורה. ומטעם זה יצאו מהגלות, מפני שהגלות היא שלטון מלכות דסט"א על ישראל. ולכן הסיבה שע"י הזוה"ק יצאו מהגלות, היא היא הסיבה שבגינה לא תשתכח תורה מישראל.

ומה ששאלנו, שהרי ממש"כ בגמ' שאמר רשב"י ח"ו שתשתכח, אלא שלא ימצאו הלכה ברורה כו' מריבוי המחלוקת, והרי זה גם סיבה לשכחת התורה, וא"כ מאי נפק"מ מאיזה טעם תשתכח התורה, אך באמת זה מתבאר מדברי הזוה"ק שבכוחו וקדושתו יתבטל ההסתר שיש על התורה, שבגללו אין מבינים אותה לעומקה, וממנו נמשכים המחלוקות. ולכן מכח מה שמבואר בפסוק כפשוטו אמר רשב"י שלא תהיה שכחה רק ידעו את כל התורה. אלא שלא תהא הלכה ברורה ומשנה ברורה כי יחסר בחלק הברורים בעומק ההבנה, ובכל דבר תהיה מחלוקת. אבל בזוה"ק מתבאר שבכח קדושת הזוה"ק תמשך הארה גם לחלק זה וכפי שנתבאר. ולכן כתב רבינו וכמבואר בזוהר, בכדי שנבין את הטעם, מדוע לא תשתכח התורה.

והיתר וטומאה וטהרה, עתידין באחרית הימים לטעום מעץ החיים דאיהו האי ספר הזוהר שעל ידו, יפקון ביה מן גלותא ברחמי.

וממשיך בזוה"ק "ואילנא דטוב ורע, איסור והיתר, טומאה וטהרה לא שלטא על ישראל יתיר". כלומר, באחרית הימים לא יהיה שייך העסק בדברים אלו שהם אחוזים בקליפת נוגה שהוא עץ-הדעת טוב-ורע, כי יתפרנסו רק מ"אילנא דחיי" דלית תמן לא קשיא מסטרא דרע – ששם בלימוד סתרי התורה, אין קושיות שהם מצד הקליפה כמבואר בזוה"ק [פרשת צו כז:], ולא מחלוקת מרוח הטומאה, דכתיב [זכריה יג, ב] ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ומכיון שנשגבה היא קדושת הזוהר לכן גם עכשיו ע"י שיעסקו בלימוד ספר הזוה"ק ע"ז יצאו מהגלות.

והנה, לכאורה מה שנזכר בזוה"ק הוא שעל ידו יצאו מהגלות, ומתחת יד הסט"א והקליפות לרבות קליפת נוגה, ולכן גם לא יהיו מחלוקות כנ"ל. אך לא נתבאר הענין הנז' בש"ס, שהרי בש"ס אמרו שהכח של רשב"י הוא, שעל ידו לא תשתכח תורה מישראל, ואילו בזוה"ק נתבאר שעל ידו יצאו מהגלות. וא"כ מהו זה שכ' רבינו וכמבואר בזוהר.

אלא שלפי מה שנתבאר לעיל הסיבה של שכחת התורה היא שלא ידעו טעם וסברא, וריבוי

ביאור דברי רבינו ע"פ דברי ליקוטי הלכות

מוהרנ"ת בליקו"ה [גבית חוב מיתומים ג, יט] מבאר את כל ענין שכחת התורה והבטחת הרשב"י, לענין ההסתר וההעלמה של השי"ת ותורתו הק', וכתב, שבאמת לא נחלקו חכמים ורשב"י, כי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, כי אע"פ שתשתכח כמו שאמרו חכמים, בכל זאת לא תשתכח, כמו שאמר רשב"י. כי כשנפלין לבחי' מקומות המטונפים הרחוקים מכבודו ית' זה בחי' שכחת התורה שהיא כבודו כנ"ל, אבל אעפ"כ ע"י שמחפשין ודורשין גם שם את השי"ת ושואלין איה מקום כבודו, ואפוא, ואיך אפשר למוצאו, ע"ז זוכין לחזור להשי"ת בתכלית העלייה. ונמצא שגם בתוך עוצם השכחה אעפ"כ ע"י בחי' "איה" יכולים לחזור להשי"ת.

וכל זה בכוח וזכות תורתו של רשב"י שהוא גילה סתרי תורה שהם בבחי' מאמר סתום כו', וע"ז יש לנו כח לחפש ולבקש אותו ית' אפי' בתכלית גלות הנפש, כו'. כי [גילוי] הסתרי תורה הם בחי' איה, שמחפשין ומבקשין את השי"ת מאוד כמ"ש כו' ואז נאמר [דברים לב] איה אלהימו צור חסיו בו, וזה עיקר התשובה לחפש ולבקש את השי"ת. וכן תבין כד תעיין בלשון הזוהר הנ"ל, שכתב שהזוה"ק הוא "מן זוהרא דאמא עילאה [בינה דאצילות], תשובה", ונמצא שגילוי הזוה"ק כוחו בהארת הבינה שהיא שורש התשובה כמ"ש "ולבבו יבין, ושב".

מקור חכמה

וקודם לכן ביאר שם בליקו"ה שקבלת התורה וגילוי חידושי התורה הם אחד עם התגלות אור השי"ת [עיי"ש היטב בסעיפים יז, יח], כי "וירד ה' על הר סיני" שם נתגלה לנו התורה הק' [ואוריתא וקוב"ה כולהו חד].

ובדברי מוהרנ"ת יתבאר לנו, שבודאי בשלימות, לעתיד תמלא הארץ דעה, ויזכו ישראל עמו, לידבק בהקב"ה ולצאת מהגלות ולזכירת תורתו הק' שישראל ואוריתא וקוב"ה חד הוא. אך עכשיו בגלות, בודאי יש שכחת התורה, אך מ"מ ע"י כח וזכות הזוה"ק נמשכה הארה נפלאה שבעומק השכחה והגלות, תהיה דרך לחפש את השי"ת ולמוצאו, ואת תורתו הק'.

וכבר הביא מוהרנ"ת [הלכות נט"י לסעודה ו, טו] את דברי הבעש"ט עה"פ קרבה אל נפשי גאלה, שכשם שיש גאולה בכלל, כך יש גאולה בפרט, אצל כל אחד ואחד, בבחי' קרבה אל נפשי גאלה. ותראה, שהרמב"ם בהקדמת משניות טהרות כ' "שעיקר השם תורה הכוונה לסדר ודיני טהרות, שהם העיקר ולכן גם אמרו בהלכות אלו, "הן הן גופי הלכות" [ולכן הדוגמא שנקטו חז"ל שתישכח תורה מישראל היא מהלכות טהרות], וזה מה שמביא לרוה"ק כמשחז"ל טהרה מביא לידי קדושה כו' רוה"ק", עכ"ד.

ומובן למעיין שטהרות אינם רק דוגמא לחלק מהלכות התורה, אלא הוא החלק המורה יותר מכל לקירבה ולחיבור שלנו עם השי"ת עד שנדע אותו בבחי' רוה"ק ע"י עסק ולימוד טהרות. וכבר אחז"ל "ודעת", זה ספר טהרות, ודעת היא רוה"ק [כמ"ש רש"י שמות לא, ג] ודעת היא מלשון חיבור כמ"ש האריז"ל בליקו"ת עה"פ "והאדם ידע" [ועי' ליקו"מ ט"ו, ו]. [ולעיל נתבאר שכן מוכח משלושת הדברים שנזכרו במסכת שבת בביאור "דבר ה'"].

ולפי כל הנ"ל יתבאר גם הלשון בהאי חיבורא דילך, שלכאור' הוא שפתי-יתר. אך האמת כי הוא הוא ה"חיבורא" שבכוחו נעשה חיבור בין עולם האצילות - שורש הזוהר, לעוה"ז - לעומק ההסתרה והגלות ובכוחו "נדע" את השי"ת ע"י תורתו הק' ונתחבר אליו. ובפנימיות הדברים, רשב"י - נשמתו מיסוד כמ"ש בשעה"ג, שבכוחו לחבר ולהשפיע למלכות, לתורה שבע"פ, שלא תשתכח, מפני שלשם, למלכות ימשך גילוי של רשב"י כי עיקר הזכרון תלוי ביסוד וכמו שיתבאר לקמן. בתיקו"ז [ה:] כתב ודעת איהו יסוד דאיהו סדר טהרות. והוא מפני שהיסוד עולה עד הדעת להמשיך משם ט' החו"ג כנודע. ומזה יתבאר מה שרשב"י דייקא בכוחו להמשיך הזיכרון לטהרות, דעת, ע"י מידתו - יסוד.

תכלית עסק התורה ובפרט תורת הרשב"י הוא להתקרב להשי"ת

בליקו"ה הל' נזיקין [ד, יג] כתב שהזוה"ק והתיקונים הם תיקונים וכלים שהמשיך הרשב"י בקדושתו הגדולה, בכדי שע"ז נזכה להשגות אלקות שע"ז עיקר רפואת הנפש וגאולתה בגשמיות וברוחניות. כי אע"פ שאין זוכין להבינם באמת כפי שהשיגם רשב"י אעפ"כ בכוחם להאיר לכל מי שרוצה להתייגע ולבקש את השי"ת שיוכל להגיע לזה בנקל ע"י הדרכים והכלים והתיקונים שגילה הרשב"י [וע"ע בתפילת המנחה ז, נו].

כי עיקר תכלית עסק התורה הוא, כדי שעל ידה נתקרב להשי"ת, כמ"ש רבא: תכלית חכמה דהיינו תורה פ' תשובה ומעשים טובים.

מקורות והערות

י. אבות פרק ג, כ"ג ב. ע"ז כ. ל. שבת ל"א. ועי' תיקו"ז ה: מ. שער הגלגולים הקדמה לו. נ. ברכות י"ד. ס. רש"י שם.

ועתה בוא וראה והבן נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה, כי על כן סמך רבי שמעון

מקור חכמה

ביאור דברי הרשב"י שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד

ובליקו"ה [ברכת הפירות ה, יג, יז] ביאר מוהרנ"ת שבכלל הדברים הם ההלכות המורים לאדם איך זוכים לקיום התורה כי לא המדרש עיקר אלא המעשה [אבות א יז] וכנרמז בתיקו"ז [דף קמג:]: שעיקר תיקון התשובה הוא ע"י הצדיק שיכול לעלות לגבי ההוא דאתמר ביה כי יפלא ממך דבר למשפט. ודבריו, מיוסדים על המבואר בליקו"מ בתורה ו' שצריך להיות בקי בהלכה, בקי ברצוא ובקי בשוב שהם ב' דרכי התשובה.

והנה אמרו בזוה"ק [פ' בשלח דף ס.] ואוליפנא דקב"ה תורה איקרי, ואין מים אלא תורה, ואין תורה אלא קוב"ה. וכן אמרו בזוה"ק [פ' יתרו דף פב:]: שהתורה נותנת עצות לאדם איך לשוב אל ה' וימחול לו, והתרי"ג מצוות הם תרי"ג עצות לזה. ולכן נקראת התורה דרכי ה', כי היא מורה לאדם את דרך ה' כמבואר בזוה"ק וישלח קעה:

ועי' נדרים פא. על הפסוק [ירמיהו ט] "על מה אבדה הארץ כו' על עזבם את תורת", ופירשו חז"ל שלא ברכו בתורה תחילה. וכתב הר"ן בשם רבינו יונה, שבודאי היו עוסקים בתורה תמיד, ולכן שאלו לחכמים ולנביאים ולא ידעו, רק הקב"ה שהוא יודע מעמקי הלב אמר שלא ברכו בתורה תחילה שלא היתה חשובה בעיניהם לברך כי לא עסקו בתורה לשמה, ו"לא הלכו בה" הכוונה, שלא למדו בכוונה הרצויה, לשמה, עכ"ד. וחזינן מהכא שעיקר התורה היא השייכות והחיבור להשי"ת ואם אין לומד באופן זה נחשב "עזבם את תורת".

ועיין בב"ח בטור או"ח סי' מז, שעיקר כוונתו ית' בנתינת התורה היתה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה ואם עושה כך נהיה מרכבה והיכל לשכינתו ית'. וזה נעשה רק ע"י עסק התורה לשמה, ובכוונה הנ"ל.

והנה, הפסוק "כי לא תשכח" נכתב אחרי ואנכי הסתר אסתיר פני כו', ופירש רבינו בתורה נ"ו שעיקר הכוונה להסתרת פני ה', וע"ז כתוב שאעפ"כ כי לא תשכח. והן הן דברי מוהרנ"ת, שאע"פ שתהיה ההסתרה בתכלית, מ"מ לא תשכח. ואין פסוק אחד סותר את השני, כי באמת תשכח, אבל ע"י החיפוש והבקשה, לא תשכח.

מאליו, רק ע"י הלימודים הקדושים של הזוה"ק. ג. שלא נחלקו רשב"י וחכמים בפשט הפסוק, כי אלו ואלו דא"ח, רק שהם דרשו כמ"ש בפסוק, ורשב"י אמר שבכח הגילוי שיגלה, לא תשתכח.

ובזה יתבארו דברי רבינו שכ' רשב"י הבטיח שלא תשתכח תורה מישראל על ידו.

וְעַתָּה אַחֲרֵי שֶׁהוּבֵן שְׂרֵשֶׁב"י הוּא זֶה שֶׁהַבְּטִיחַ וּבְכַח קְדוּשַׁת סִפְרוֹ יַעֲשֶׂה זֹאת, בּוֹא וְרֵאֵה וְהַבֵּן נִפְלְאוֹת נִסְתָּרוֹת שֶׁל תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה. בַּפְּשׁוּת, הַכוּוֹנָה

ולפי"ז מבואר שבעצם אין כאן מחלוקת רק חכמים אמרו כפי האמת, ורשב"י אמר שבכח גילוי קדושת ספר הזוהר לא תשתכח.

וא"כ נתבארו לנו שלשה נקודות: א. שאין שכחת התורה רק בחלק של ידיעת התורה, אלא גם בשכחת השי"ת, שהוא שורש התורה. שהרי עיקר תכלית עסק התורה הוא, בכדי להכיר ולדעת ולהתחבר אליו ית'. ב. נתבאר בזוה"ק, שדבר זה יעשה ע"י רשב"י היינו ע"י ספר הזוהר שחיבר, ולא דבר שיעשה

ביאורים

בכל מקום תא שמע, אך בזה"ק שגדלה מעלתו כתוב תמיד תא-חזו, [ואינה דומה שמיעה לראיה], ולכן כ' בוא וראה.

בא וראה והבן. בדרך רמז יש לפרש שנקט בלשונו "והבן" כי הזוה"ק הוא מ"אילנא דחיי" – ספירת הבינה. וכמו כן יש לפרש את הלשון בוא וראה, כי בש"ס נקט

בן יוחאי עצמו על זה הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו", כי באמת בזה הפסוק בעצמו מרומז ונסתר סוד הזה, שעל-ידי זרעו של יוחאי, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשתכח

מקור חכמה

תיבת "הזה" כפי שיתבאר לקמן.

שְׁעַל-יְדֵי זְרַעוֹ שֶׁל יוֹחָאִי, שֶׁהוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי. והטעם שזה נרמז ב"זרעו של יוחאי" ולא נכתב או נרמז רבי שמעון בעצמו, יש לבאר ע"פ המבואר בליקו"ת תורה ס', שהחסדים שנתגלים בתורה הם מצד האב, ורשב"י יכל לומר תורה מפני שהיו לו חסדים מצד האב "שהיה גדול בישראל", וכלשון רבינו לקמן "התנא יוחאי". בנוסף לכך, בזה"ק" כתב שאין כל אחד ראוי ויכול לגלות סודות התורה, ו"בריה דיוחאי" דידע לאיסתמרא אורחוי הוא ראוי לכך.

וכ' האריז"ל שרק מי שנשמתו מאור המקיף יש לו כח לדבר בנסתרות וסודות התורה דרך העלם וכסוי שלא יובנו רק למי שראוי להבינם, ורשב"י היתה נשמתו מאור המקיף, וזה הפירוש בזה"ק בריה דיוחאי ידע לאיסתמרא אורחוי, עכת"ד. ולכן מובן מדוע אמרו בזה"ק בריה דיוחאי ולא רבי שמעון, כי הנשמה נמשכת מכח האב ולכן גילוי הזוה"ק נרמז בזרעו של יוחאי.

עַל יְדוֹ לֹא תִשְׁכַּח הַתּוֹרָה מִיִּזְרַעוֹ. ביארנו לעיל לעובדה ולמעשה מדברי מוהר"ן.

לרמזים של הסופי תיבות והנרמז בהם, אבל מהפלגת הלשון יש לדייק שכוונתו לומר שחוקן מעצם הסופי-תיבות יש כאן דברים עמוקים ונסתרים. כי למעשה עוסק כאן בגילוי שנעשה ע"י ספר הזוהר שנמשך מספירת הבינה דאצילות, והבינה נקראת פלאי ונ' שערים בה, וע"כ הם נ'פלאות, ונסתרות - כי סתר עליון דא אמא - בינה. ולכן א"א שדבר זה יכתב בפירוש, רק באופן נסתר ונעלם, ולקמן יבואר מעט מענין הנסתר והסוד שבדבר.

כִּי עַל בֶּן סִמְךָ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי עֲצָמוֹ עַל זֶה הַפְּסוּק "כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זְרַעוֹ". יתכן לרמז בטעם שלא כתב סמך דבריו אלא סמך עצמו. שכוונתו לנשמתו, [כמבואר בתורה כ"ב, ה] עצמי, הוא הנשמה. והיינו לרמז על עוצם גדולת וקדושת נשמתו [וכפי שנתבאר].

כִּי בְּאֵמֶת בְּזֶה הַפְּסוּק בְּעֲצָמוֹ מְרַמֵּז וְנִסְתָּר. כפי שיתבאר לקמן, מרומז הכוונה ע"י זרעו של זה שנסתר בפסוק, שהוא התנא יוחאי [עיינן לקמן]. סוד הַזֶּה, נקט לשון סוד אע"פ שכתב מרומז, ונסתר, כי כוונתו לרמז בזה על בחי' היסוד שבה מושרשת נשמת רשב"י וסוד הוא מבחי' היסוד, [וכן מורה

ביאור כי לא תשכח מפי זרעו, ודברי רבינו ע"פ חכמת האמת

[מיועד להעוסקים בחכמת האמת]

ובסוד הדברים, מבואר בדברי האריז"ל, שנשמתו של הרשב"י מושרשת במידת היסוד* ובאידרא זכה ליסוד דאבא, וזרעו של יוחאי מורה על יסוד שבו תלוי הזכרון, וכמ"ש בשעה"כ עה"פ [אסתר י] וזכרם לא יסוף מזרעם, שזכרם מורה על יסוד [דאבא כמבואר שם], וכמ"ש לא יסוף מזרעם [שהוא יסוד], כי שם תלוי הזכרון, וזהו לא יסוף, שלא יפסק ולא ישכח. ובפע"ח: כתב

מקורות והערות

ק'. ת. שער מאמרי רשב"י כ: א. שער מאמרי רשב"י מד. ושעה"ג הקדמה לו. דף מז: ב. שעה"כ ענין פורים. ג. פע"ח שער הפורים סוף פרק ח.

ע. כמ"ש באדר"ר קכד. מאילנא דחי' שהוא בינה דאצילות. פ. זוה"ק בלק קצ"ג: צ. ר"ה כד: ק. תיקו"ז דף צד: ר. כלשון רבינו שם. ש. משפטים

ביאורים

והשיב רבינו הן. אח"כ ענה רבינו ואמר רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר.

ובש"ק הביא (ח"ג פ"ח) שמוהר"ן בעוצם התפעלותו

כי על ידי זרעו של יוחאי. בחי"מ קפ"ט כתב מוהר"ן שאחרי שאמר רבינו את המאמר הזה, אמר לו מוהר"ן שרבי שמעון יש לו ג"כ בוודאי הנאה מזה, הינו מזה החידוש הנפלא,

מקור חכמה

עה"פ והימים האלה נזכרים שהוא יסוד הנקרא זכר, כמ"ש בזה"ק, מפני ששם ניכר שהוא זכר, וזכרם לא יוסף – אותיות יוסף, יסוד. ועיין בתורה נד, ד, שזכר, מלשון זכרון, ולכן הרמז נמצא בפסוק כי לא תשכח מפי זרעו. ויש גם לבאר בזה הלשון "מפי זרעו דיקא", כי היא ההארה הנתגלית מיסוד. גם מש"כ רביז"ל מרמז, ומגלה, ונסתר, ושינה לשונו אח"כ וכ' "סוד" הזה. כי ענין הסוד מושרש ביסוד כמבואר בזה"ק וכשמתגלה בו הטיפה שהוא י"ו נתהווה מה-י' וה"סוד", "יסוד". והנה, הטיפה היא החסד דאיתגלי בפומא דאמה' ועש"ז נקרא ז' שהיא טיפת חסדים [כמבואר במאורי-אור בערך ז' אות טו], וכבר נתבאר לעיל שהחסדים, קיבל רשב"י מאביו יוחאי, ומשם נמשך כח תורתו. ונמצא מבואר ש"מפי זרעו", המורה על חסד ויסוד, והפירוש הפשוט שזרעו הוא בנו, כולם אחוזים וקשורים זה בזה. ויתכן שלכן כתב רבינו הסוד 'הזה', כי נתבאר בזה"ק עה"פ ביום הזה, ש"הזה" הוא יסוד, ולכן כ' רבינו הסוד הזה. ועיין בבה"ג על האד"ר דף קמא: "הבן יקיר לי כו' זכור אזכרנו בדרגא דיסוד ששם הזכרון כידוע ספר זכרון" עכ"ל. וכוונתו, מפני שספר הוא מלכות וכנ"ל. וברמ"ק פי"ב במהלך זה את הלשון בהאי חיבורא דהוא ספר הזוהר, שהחיבור ע"י יסוד המאיר למלכות.

והנה פירשנו את הענין של ספירת היסוד, ששם מושרשת נשמת הרשב"י, ומשם הזכרון. ועיין בפרדסי שזכירה הוא ביסוד כי הוא המזכיר כל הדברים למעלה במקום החיים, ולכן אומרים בר"ה ויו"כ זכרנו לחיים. ועוד שהיסוד, נקרא חיים מפני שהוא 'ח"י עלמין' כמבואר בזה"ק. והנה הרשב"י אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל, ותיבת חס היא בגימטריא חיים, הרומו ליסוד כנ"ל, ועוד שהבטחתו היא בזכות הזוה"ק הנמשך מאילנא דחיי כמבואר באידרא [נשא קכד.], וגם נשמת הרשב"י נסתלקה ונתאחדה לעילא בתיבת חיים כמ"ש באד"ז, ולכן אמר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל כנ"ל.

ושלום הוא יסוד שמקבל את האור של חמישים שערי בינה כמבואר בזה"ק, ולפי משנ"ת נפלא הוא הלשון "חס ושלום". כי לפי המבואר לעיל, מה שאמר חס ושלום אין זה מפני שחלק על ההבנה והפירוש של חכמים אלא הוא מכח גילוי הזוה"ק הנמשך מכח נשמת הרשב"י שהיה מושרש ביסוד ששם הוא הזכירה, ושניהם נרמזו בתיבת חס – חיים, ושלום – יסוד, שמאיר את הארת נ' שערי בינה, שבכח זה לא תשתכח תורה מישראל.

ולכן גם נאמר בהאי חיבורא דאיהו ספר הזוהר. ספר הוא מלכות, כמבואר בתיקון"ז [דף קלח:]: עה"פ זה ספר תולדות אדם, וזוהר, הוא יסוד המחבר את העולמות העליונים אל המלכות, השכינה השורה בזה העולם: וכפי שפירש הרמ"ק המובא לעיל.

מקורות והערות

ד. ויחי רמו. ה. זוה"ק ויחי רלו: פקודי רלו. פנחס רלו. הקדמות תיקון"ז ז: ו. עץ חיים שער ההונאה פ"ד דף מב. ז. אד"ר נשא קמב. ח. בשלח דף סא. ובסידור ר"ק בכוננת חנוכה כ' הזה גי' טוב ואין טוב אלא צדיק. ט. רמ"ק באור יקר כרך ב' דף קמא. י. שער כ"ג פרק ז. כ. זוה"ק ח"א קצג: ריא: ועוד. ל. שם פ' האזינו. מ. מקץ קצז: כן פי' הרמ"ק והאריז"ל פי' וכ"כ במקדש מלך שמאיר שם ל"ב נתיבות חכמה. נ. כמבואר באור יקר ש"ה ס"ז כרך ב' דף קמא.

ביאורים

מן גלותא, ולא תשכח התורה.

ושמעתי מרבי שמואל שפירא זצ"ל, שאמר שעד עכשיו דיבר רבינו מכח היותו רשב"י, וכח תורתו הק', שבכותו יצאו מהגלות, ולא תשתכח התורה, ולכל זה יש עדיין שייכות לעולם. אך רבי שמעון בעצמו, אין לו שום שייכות לעולם והוא כמלאך שירד מן השמים, ולית מדורוהי כלל עם בני נשא.

אמר לרבינו ר"ש קער זעהר הנאה האבין [אז] איר האט איהם זייער וואייל גיפונען" - ר"ש בודאי נהנה מאוד שאתם "מצאתם" אותו באופן מאוד [נעים] נפלא. ענה רבינו, ר"ש בעצמו הוא ענין אחר. ויתכן, שכוונת רבינו, שבודאי ר"ש נהנה אך זה מצד אביו יוחאי, וכנ"ל, אך ר"ש בעצמו וכו'. ונמצא בכל הנ"ל ביאור מדוע ע"י רשב"י וספר הזוה"ק יפקון

התורה מישראל. כי סופי תבות של זה הפסוק: כי לא תשכח מפי זרעו – הם אותיות יוחאי. וזה שמרמוז ומגלה הפסוק, כי לא תשכח מפי זרעו – מפי זרעו דייקא, היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרומז ונסתר בזה הפסוק, שהוא התנא יוחאי, כי על-ידי זרעו של יוחאי שמרומז בזה הפסוק בסופי תיבות כנ"ל, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשכח התורה, כי בוהר דא יפקון מן גלותא כנ"ל: ודע שמור רבי שמעון בעצמו הוא מרומז בפסוק אחר. כי דע, כי התנא הקדוש רבי שמעון הוא בחינת (דניאל ד): עיר וקדיש מן שמיא נחית – ראשי-תיבות שמעון וכו':

מקור חכמה

ולכן גם אמר שיפקון מן גלותא ברחמי, ורחמים הוא יסוד, כמבואר באד"ר דף קמא: אתפשט כו' רחם ארחמנו [ועיי"ש בכה"ג ד"ה בהני מיעין].

[ב"ר פרשה מ"ב] אין לך שעה קשה כאותה שנא' בה ואנכי הסתר אסתיר, ובאותה שעה אמר הקב"ה כי לא תשכח וכו'. והנה, את הפסוק ואנכי הסתר אסתיר [ההולך על שכחת והסתרת התורה והסתרת השי"ת] פי' רבינו בתורה נ"ו, שההסתר יהיה נסתר, מפני שלא ידעו כלל שהם בהסתר, [ועל זה כתוב כי לא תשכח כו']. ולכן רק מכח הגילוי ד"כ לא תשכח מפי זרעו", אפשר לחפש ולמצוא את השי"ת בתוקף ההסתרה. כי הפסוק "כי לא תשכח" אינו סותר לפסוק "ואנכי הסתר אסתיר", כי אע"פ שהסתר אסתיר, בכל זאת וענתה השירה כו' כי לא תשכח, וכפי שנתבאר לעיל. ודע - כלל בידינו מהטראוהיצער מגיד, שכשאמר רבינו ודע, הרי זה השגה מעולם האצילות. שפוד רבי שמעון בעצמו - היינו לא רק מכח היותו [רבי שמעון] בר יוחאי רק רבי שמעון בעצמו. ו"עצמי" היא הנשמה כמבואר בתורה כב, ולכן כאן לא כתוב רשב"י רק רבי שמעון. הוא מרמז בפסוק אחר.

פי' דע, פי' התנא הקדוש רבי שמעון הוא בחינת (דניאל ד): עיר וקדיש מן שמיא נחית. - ראשי-תיבות שמעון וכו':

נבוכדנצאר בחלומו ראה מלאך שליח מן השמים, הנקרא עיר, ואיתו הממונה עליו הנקרא קדיש [מלבי"ם]. ופירש"י שראה מלאך שהוא ער לעולם, וקדוש, היורד מהשמים [וקורא בכח גודו אילנא, היינו שיקצו את האילן - נבוכדנצר, שהוא מלכות דסט"א].

ולכן פי' רבינו התנא הקדוש, ע"ש שהוא עיר וקדיש. ופירוש הדברים, שרבי שמעון הוא כמלאך שנשלח מהשמים ואין הוא כלל מבני העולם הזה. והנה בספר המידות (שינה א') כתב מי שהוא מקודש ביותר

פי' סופי תבות של זה הפסוק: כי לא תשכח מפי זרעו - הם אותיות יוחאי. וזה שמרמוז ומגלה הפסוק, כי לא תשכח מפי זרעו - מפי זרעו דייקא, היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרמז ונסתר בזה הפסוק, שהוא התנא יוחאי. ואע"פ שלא נזכר בשום מקום בש"ס או בזוהר שיוחאי היה תנא, מצינו בהקדמת הזוהר (א) שאמרו התנאים חכמי הזוהר, יוחאי חברנא.

וכוונת רבינו בלשונו "מרמוז ומגלה", "מרמוז ונסתר", יש לבאר, שבפסוק מרמוז שזה רבי שמעון שהרי הוא זרעו, אך זרעו של מי הוא, של זה שמרמוז ונסתר בסופי תיבות, שהוא התנא יוחאי. ומלבד מה שנתבאר לעיל באריכות על "מפי זרעו", יש לרמז, שבכלל זה, מה שקדושת הזוהר נשגבה עד שגם מי שאינו זוכה להבין אותו כראוי רק אומר ומוציא דברי הזוהר בפיו, כבר נימשך לו עי"ז תיקון והארה גדולה, (כמ"ש החיד"א בעבודה"ק מורה באצבע מד. ובפלא יועץ ערך זוהר. ובסידור רי"ק (תלמיד הבעש"ט) בסדר כוונת הלימוד).

פי' על-ידי זרעו של יוחאי שמרמוז בזה הפסוק בסופי תבות כנ"ל, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על ידו לא תשכח התורה, פי' בוהר דא יפקון מן גלותא כנ"ל: כאן מבוארים הדברים שכתבנו לעיל, שהזוה"ק קשור ונמשך מכח יוחאי אבי רבי שמעון. ובנוסף לכך נתבאר, שלא תשכח התורה דווקא ע"י ספר הזוה"ק. כי מאותה סיבה שע"י הזוהר יצאו מהגלות, מאותה סיבה ע"י הזוהר לא תשכח התורה, וכפי שנתבאר לעיל.

והנה כל דברי הפסוק 'כי לא תשכח מפי זרעו', נכתב לאחר הפסוק ואנכי הסתר אסתיר, שע"ז אמרו חז"ל

מקור חכמה

והנה שלח השי"ת ברחמיו את נשמת רבינו הבעש"ט זיע"א, שבין חידושי הגדולים גילה את פנימיות כוונת דברי הרשב"י והאריז"ל, בדרך נמשל, איך נעשים הדברים בסדר העבודה של כאו"א מישראל. ולא רק את גוף הכוונות והצירופים גילה, אלא את הנשמה והחיות הפנימית בעבודת ה'.

ואח"כ לפני ביאת משיח וכהכנה לביאתו, שלח השי"ת את נשמת רביה"ק שרימז את שמו בר"ת של הפסוק נחל נובע מקור חכמה, שהמשיך מעולם לעולם, משכל עליון לשכל תחתון, בצמצום אחר צמצום, תורות ומאמרים ושיחות וסיפורי מעשיות משנים קדמוניות. עד שהגם שנתחדשו עיקרי ויסודי המהלך של הבעש"ט הקדוש בענין העבודה, אך כיצד יעשה הדבר ע"י כאו"א, במדרגתו, איך לחפש את השי"ת בהסתרה שבתוך הסתרה בבחי' איה,

מרוחק מהשינה ביותר. ומציין במ"מ של הרב מטשעהרין, עיר וקדיש (מן שמיא נחית) דהיינו שענין שהוא ער [עיר] מורה על קדושתו [וקדיש].

ויש לצרף את זה לדיבור שאמר רבינו, שענינו של רשב"י הוא "וואכעדיג" כלומר התעוררות, כאדם שהתעורר. [שמעתי מרבי לוי יצחק ע"ה].

בחי"מ סימן קפ"ט המשיך ראשיית בות שמעון וכו' ועכשיו יש נחל נובע מקור חכמה וכו', ובפשוטן של דברים, כשם שא"א כלל להשיג דברי רשב"י על אמיתתו, רק ע"י ההקדמות והפרושים של האריז"ל שקיבלם ממתכתא דרקיעא, ומקוב"ה, ומפי אליהו הנביא (כמ"ש מהרח"ו), שגילה סדר אצילות העולמות ומה שקדם להם, וסדר וסוד תיקוני המצוות וכו', אך דבריו הקדושים נכתבו בדרך משל כידוע, וגם לא ניתנו רק לראויים וכשרים לכך.

ביאורים

ענין הזכרון והשכחה

נבוכדנצאר. [ובספר באיביהנחל לתורה י"ט] שפירש שנ"ג היה קליפת נוגה ולכן דיבר ארמית שהיא נוגה כמבואר בתורה י"ט, והכנעת הקליפה הזו היא ע"י עיר וקדיש. ולכן הזוה"ק נכתב בארמית בלשונו ומעורר מאוד להשי"ת, כמ"ש בשיחות הר"ן, שר"ש קידש את לשון תרגום בזה שכתב את הזוה"ק בלשון זה. כי באמת התרגום הוא בחי' שינה, תרדמה [כמבואר בתורה י"ט בשם האריז"ל בליקו"ת פ' ואתחנן], וכבר נתבאר לעיל שהתרדמה, השינה, היא בחי' השכחה. וכ' בקה"י [ערך נ"ב] שנבוכדנצאר, מפלתו היתה ע"י חלום, ומובן מדוע פסוק זה מרמז על רשב"י.

עיר וקדיש מן שמיא נחית. בשער יששכר (מאמרי חדש אייר במאמר גל עיני אות יט) הביא בשם הספר בן יוחאי, שבמקום שנא' בש"ס הלכה בשם רשב"י הלכה כמותו, אך כשנכתב רבי שמעון ללא שם אביו, ברוב מקומות אין הלכה כמותו.

ולמה שנתבאר במהלך מאמר זה, יש לפרש שמה שנאמר בשם אביו יוחאי, ודאי שנפסק כדבריו, שהרי בכוחו לא תשכח התורה וכו', כפי שנתבאר לעיל. אך מה שאמר רבי שמעון עצמו, הרי אמרו בעירובין יג: רבי מאיר וכו', ואין אדם יכול לעמוד על סוף דעתו, ולכן לא פסקו כמותו. ורבי שמעון עצמו הוא "עיר וקדיש", מלאך, ולית דין כלל בר-נש, ולכן לא פסקו כמותו, והבן.

הנה בתורה נ"ד העוסקת בזכרון לעלמא דאתי, מבואר שהשכחה היא מהמרמה, שהוא בחינת שינה. ונמצא שרבי שמעון הוא היפך השכחה וככל המבואר לעיל. ובליקו"ה (נזיקין ג, ג) כ' "שעיר וקדיש הוא בחי' התעוררות השינה, כי סתרי תורה שגילה הרשב"י יותר מכולם, הם התעוררות השינה. כי פשטי אורייתא הם בחי' שינה [כמבואר בתורה לה], ולכן בקבלת התורה היה קול שופר שהוא מעורר מהשינה והוא בחי' התחדשות המוחין. (ומכיון ששבועות הוא זמן קבלת התורה שזה בחי' התעוררות השינה, לכן אז ערין כל הלילה עיי"ש).

ועיין גם בתורה ט"ז שכ' רביז"ל שבגלל תרין עננין דמכסיין על עיינין שהם קליפת עשו וישמעאל, א"א להיות בפקוחו דעיינין, רק לעתיד. ומובן מזה ש"ער לעולם וקדיש" הוא רק התנא הקדוש רבי שמעון שהכרית לגמרי את הרע. וכמו שרמז בפסוק שירד מלאך להכרית את קליפת נבוכדנצאר, שכ' בווהר הרקיע פ' תולדות שהיה גלגול נימרוד והוא זה שמרד במלכות השי"ת, ובהשראת שכינתו למטה. ובס' קול בוכים למהר"מ גלאנמי כ' שנבוכדנצאר הוא ממה שנתייחד שלמה עם מלכת שוא, וכד תעיין תבין ששלמה מלכות דק', כשנפל ממנו כו' נולד מהם נבוכדנצאר. והרשב"י, בכוחו לתקן ולהאיר את השכינה, המלכות, ככל מה שנתבאר לעיל. ולכן נרמזה מפלתו בעיר וקדיש כו' שהוא המלאך שירד משמים אמר גודו אילנא שהוא

מקור חכמה

ליקו"מ מכיון שעיקר הנחל, הנהר המטהר, מטהר ע"י העסק בספריו הקדושים, כמובן מדברי מוהרנ"ת בהלכות בציעת הפת ה', וכמ"ש בהקדמת בה"ל.

ובהנ"ל גם יתבאר מש"כ בחי"מ [שמו] שהסה"ק שלו [ליקו"מ] שיצא בעולם הוא אתחלתא דגאולה וכו' שהלמוד בחיבוריו הקדושים הוא אתחלתא דגאולה בב"א.

ושמעתי מרבי לוי יצחק ע"ה שרבי אהרן ליפאוויצקער שאל את רבי נפתלי תלמיד רבינו אתם הרי שמעתם הרבה מרבינו (ויתכן שהתכוון למגילת סתרים) [בענין משיח] היכן אוחז הדבר. אמר לו רבי נפתלי האם אתה לומד הרבה את ספרו של רבינו? מקובל בידינו "אז רוב עולם וועט אן נעמען מיין ספר" כשרוב העולם יקבל את ספרי [כשספרי יתקבל ברוב העולם] "וועט מען זאך רעכט'ן". [כלומר, שיתכוננו לביאת משיח ולגאולה בב"א].

ממקומות הנפולים מאוד, ומאידיך רשפי שלהבת י-ה בהתעוררות נפלאה, וגילוי אלוקותו. וגם מי שרוצה להתקרב להשי"ת ע"י דברי הרשב"י, צריך שידע שגם בעסק ולימוד הזוה"ק והקבלה יש את הדברים כמות שהם, אך יש את נשמת ופנימיות הגילוי האלקי וזה נמצא בספריו הקדושים, ובאור נשמתו, של הנחל נובע מקור חכמה.

וגם בכלליות, תורת הקבלה וסודות התורה לא ניתנו עדיין לכלל ישראל, ור"ש עצמו הוא עיר וקדיש מן שמיא, מלאך הנשלח מהשמים. אך הגילוי שרצה השי"ת לגלות בסוף ובעומק הגלות, בזמן של הסתר אסתיר, הוא הגילוי של הנחל הנובע כאן ממעמקי הארץ, בבחי' לדעת בארץ דרך, עד שגם כאו"א יוכל לטבול במימיו ולהיטהר מכל עוונותיו כמ"ש רביז"ל אני נהר המטהר מכל הכתמים. ויש בנותן טעם, מדוע הציב מוהרנ"ת את התורה הזאת בתחילת הספר